

Hamar

Løten

Stange

Statsforvalteren i Innlandet
Postboks 987

2604 LILLEHAMMER

Deres ref.	Vår ref.	Saksb.	Arkivkode	Dato
	24/2288-2	Kirsti Godager	// :	24.10.2024

Høringsinnspill - Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket i Innlandet

Hedmarken landbrukskontor, landbrukskontoret i Ringsaker, og miljøavdelingene i Hamar, Løten og Stange viser til brev datert 27.06.2024 om "Høring - Forskrift for regionale miljøkrav Innlandet", og ønsker å gi følgende høringsinnspill:

INNLEDNING

Vi ønsker innledningsvis å si at vi ser behovet for miljøtiltak, og vi mener at landbruket skal bidra til at vassdragene har god økologisk tilstand. Vi er positive til at Statsforvalteren har valgt tiltak som i hovedsak knytter seg direkte til vassdrag. Likevel mener vi at forskriften kan forenkles, uten at det skal gå utover intensjonen om å forhindre erosjon og forurensning. For oss er det viktig at forskrifta er enkel å forstå, slik at både gårdbruker og forvaltning unngår unødvendige misforståelser. I tillegg ønsker vi at tiltakene er enkle å gjennomføre i praksis.

REGIONEN INNLANDET SETT I SAMMENHENG MED FORSKRIFT I OSLO OG TIDLIGERE VIKEN

Tidligere Statsforvalter for Oslo og Viken innførte forskrift om regionale miljøkrav allerede i 2022. Formålet med regionale miljøkrav for Oslo og Viken er i det aller vesentligste sammenfallende med det som nå er foreslått for Innlandet. Definisjoner og virkemidlene er naturlig nok også i stor grad sammenfallende og vedrører ulike begrensninger for jordarbeiding om høsten og til dels i vekstsesongen. Med dette som bakgrunn er det naturlig å se innretningen på kravene som er satt i forskrift for naboregionen og forslaget for Innlandet i sammenheng.

Mye er sammenfallende mellom de to regionene, det er imidlertid betydelige forskjeller på jordsmonn, klima og omfang av grovforbasert husdyrhold. Det aller vesentligste av jordbruksarealene i tidligere Viken ligger under marin grense og preges av jordarter med langt større erosjonsrisiko enn hva som er tilfellet for Innlandet. I vår naboregion er om lag 50 % av jordbruksarealene klassifisert med middels til stor erosjon. For Innlandets virkeområdet er 99 % av jordbruksarealene klassifisert med liten erosjonsfare. Dette tilsier at jordsmonnet i Innlandet er langt mer stabilt og mindre utsatt for erosjon enn arealer under marin grense. Områdene lenger sør preges også i større grad av ravinelandskap og bakkeplaneringer som gjør områdene ytterligere utsatt for både flate – og drågerosjon.

Stange kommune

Telefon

Mail og nett

Postboks 214, 2336 Stange

Besøksadresse:

Høyvangvegen 40, 2322 Ridabu

62 56 20 00

post@stange.kommune.no

www.stange.kommune.no

Org. nr. 970 169 717

Ustabile vintre med gjentatte perioder med frysing og tining, kombinert med nedbør, er ikke gunstig med tanke på erosjon. Innlandet har mer stabile, kalde vintre med tele enn områder lenger sør. Dette reduserer faren for partikkelerosjon ytterligere for Innlandet. Det er innlysende at virkemidlene må være mye av de samme for tidligere Viken og Innlandet, det dreier seg om jordarbeiding. Det vil imidlertid være viktig at innretningen på kravene speiler erosjonsfaren for de ulike områdene. Det vil være naturlig at kravene er mer omfattende desto mer erosjonsutsatt arealene er.

§ 1 VIRKEOMRÅDE

Det er brukt nedbørsfelt som grunnlag for virkeområde (ref. Epost fra Thomas - Erik Smeby 15.10.24). Uansett hvor små og perifere vassdragene er, så vil fosfor ha en påvirkning uavhengig av hvor tilførselen skjer. Vi mener derfor at alt fulldyrket areal i både Hamar, Løten, Stange og Ringsaker bør være innenfor virkeområdet. Dette vil være både konkret og enkelt for både gårdbrukere og forvaltningen å forholde seg til.

I Regionalt miljøtilskudd for Innlandet (RMP), er det flere områder i kommunene på Hedemarken som ikke er i prioriterte områder. Årsaken til dette er at de ikke drenerer til vassdrag med utfordringer med vannmiljømålene. Et eksempel på dette er Helgøya, hvor jordbruksarealene drenerer rett ut i Mjøsa, som er et vassdrag med god økologisk tilstand. Da arealene ikke er prioriterte, får jordbruksforetakene for eksempel mindre tilskudd for å la åkeren ligge med plantedekke om vinteren. De omtalte områdene er allikevel tatt med i virkeområdet for den regionale miljøforskriften. Dette opplever vi som rart og det vil være forskjellsbehandling av de berørte foretakene. Her må RMP-ordningen og miljøforskriften samordnes for å unngå forskjellsbehandling.

§ 2 DEFINISJONER

Statsforvalteren i Innlandet har innledningsvis i forskriften definert ulike begreper. Her synes vi noen av definisjonene blir for upresise. Ettersom det er en forskrift i tidligere Viken er det nærliggende å se til denne forskriften. Selv om det er regionale forskrifter tenker vi det er hensiktsmessig at definisjonene er gjenkjennbare mellom fylkene. Det er i tillegg viktig at begreper og definisjoner samsvarer med både forskrift i produksjonstilskudd og regionale miljøtilskudd. Å bruke forskjellige definisjoner om det samme temaet, er uheldig og skaper unødvendig forvirring. Vi har listet opp både spørsmål og forslag til definisjoner.

Vassdrag

Innsjø, vann, dam, tjern og elver og bekker som vises i NVEs kartlag Elvenett-ELVIS pr. 15.05.2024.

Elvenett-ELVIS viser unøyaktigheter om hvor vassdrag går, og kartlaget viser både åpne og lukkede vassdrag. Hvis et kart skal brukes som «fasit» i en forskrift er det viktig at kartet er korrekt og tydelig, ellers mister kartet troverdighet. Det bør kun vise åpne vassdrag, men hvis det skal brukes slik det foreligger i dag, så bør det presiseres at det gjelder kun åpne vassdrag i NVEs kartlag Elvenett-ELVIS. Det er i tillegg satt en gjeldende dato for kartet, 15.05.2024. Er dette en dato som for alltid vil stå, eller vil det skje oppdateringer i kartet som vil gjøre at denne versjonen vil bli utdatert? Det er viktig at det ikke gis føringer som låses til kart som kan bli utdatert i fremtiden.

Småbekker

Åpne bekker som ikke vises i NVEs kartlag Elvenett-ELVIS pr. 15.05.2024.

Vi mener Statsforvalterens definisjon er for upresis, også med tanke på at ELVIS-kartet ikke er tydelig nok. Vi foreslår følgende definisjon: [Bekker både med og uten årssikker vannføring som ikke vises i NVEs kartlag Elvenett-ELVIS pr. 15.05.2024.](#)

Åpen grøft

Bør tas ut av forskrift, se forklaring under tiltak 1.

Nedløpskum

Vi foreslår at det legges inn en definisjon av nedløpskum, da dette ikke er et kjent begrep for alle.

Forslag til definisjon:

[Nedløpskum: Kum anlagt for å samle og lede overvann inn i et rørsystem.](#)

Buffersone

Sone mot vassdrag med flerårig gras, urter, busker eller trær.

Definisjonen av begrepet buffersone er skrevet feil, med tanke på hvordan begrepet brukes videre i forskriften. Det står at buffersone er en sone mot vassdrag. I §3 punkt 1. står det at "Areal nærmere enn to meter fra nedløpskummer for overflatevann(...) skal være varig buffersone." Begrepet buffersone brukt i denne sammenhengen er ikke mot vassdrag, derfor blir det feil å definere buffersone som en sone mot vassdrag.

Vi stiller også spørsmål til om buffersonen kan inneholde busker og trær, da sonen skal anlegges på dyrka mark og kan fornyes hvert tredje år. I RMP kan man anlegge flerårig grasdekt kantsone, bør disse ses i sammenheng?

Å kalle vegetasjonssonen en buffersone, er forvirrende. Begrepet vegetasjonssone er godt innarbeidet både hos gårdbrukere og forvaltningen, så det bør i denne forskriften skilles mellom buffersone og vegetasjonssone. En vegetasjonssone skal ikke jordarbeides, mens en buffersone i henhold til denne forskriften kan fornyes hvert tredje år. At vegetasjonssonen inngår i buffersonen, blir i denne sammenhengen feil. For å unngå misforståelser her, ser vi igjen til definisjonen i forskriften til tidligere Viken, og synes det er best om vi bruker like definisjoner mellom fylkene. Det kan i tillegg legges til en egen definisjon for vegetasjonssone.

I Regionalt miljøtilskudd for Innlandet, § 16 *Grasdekte kantsoner i åker*, er det et vilkår at sonen ikke skal gjødsles eller sprøytes. Er gjødsling og sprøyting av buffersonen tillatt i miljøforskriften? Hvis dette ikke er tillatt må dette presiseres i forskriften.

Forslag til tekst:

Buffersone: Sone med flerårig gras og urter. Buffersonen kommer i tillegg til den naturlige vegetasjonssonen på minst 2 meter i forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket.

Vegetasjonssone i forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket: Sone med naturlig vegetasjon på minst 2 meter med varig vegetasjon (gras, urter, busker og trær) mot vassdrag. Denne sonen skal ikke jordarbeides.

Plantedekke

Under definisjonen av plantedekke ligger det inne en formulering om at høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster skal være direktesådd eller sådd etter lett høstharving. Slik definisjonen er skrevet,

kan man tolke at alt plantedekke skal være sådd på denne måten, selv om det kun gjelder de høstsådde vekstene.

Forslag til tekst:

Plantedekke: Vegetasjon på dyrka jord tilsvarende stubb, gras, urter, høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster. Høstsådde vekster skal være direktesådd eller sådd etter lett høstharving.

§ 3 MILJØKRAV

Tiltak 1 - Nedløpskummer, åpne grøfter og småbekker

Areal nærmere enn to meter fra nedløpskummer for overflatevann, åpne grøfter og småbekker skal være varig buffersone.

I Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket, Oslo og Viken, står det slik; “*Det skal ikke jordarbeides nærmere enn to meter fra nedløpskummer for overflatevann og grøfteutløp.*” Dette mener vi er en bedre løsning enn at gårdbruker må “anlegge” en varig buffersone. I tillegg er dette et språk som ligger nærmere gårdbrukerens og vi mener at dette bør brukes i Innlandet også.

Hvis det skal settes igjen 2 meter buffersone mot alle åpne grøfter som leder vann og potensielt kan lede vann, vil dette båndlegge betydelige jordbruksarealer. Vi setter spørsmålstegn ved effekten av å ha buffersoner mot f.eks. veggrøfter som bare leder vann ved snøsmelting og større nedbørsmengder. Vi foreslår derfor at åpne grøfter kan tas ut av forskriften.

Tiltak 2 - Buffersoner og overvintrende plantedekke

I kunnskapsgrunnlaget vises det til at ei sone på 50 m med stubb, hvor alt annet areal høstpløyes vil ha en bedre effekt på jord- og fosfortap enn et krav om 60 % av arealet i stubb. Det er i dette regnestykket ikke tatt hensyn til at 54 % av den fulldyrka jorda i virkeområdet for forskriften allerede overvintrer med plantedekke. For Mjøsområdet er det 64 %. Dersom andelen jordbruksareal som allerede overvintrer med plantedekke også hadde blitt lagt inn som en faktor i regnestykket, så hadde det vært nærliggende å tro at denne sona kunne vært langt smalere og fortsatt oppnådd samme effekt, og ikke 60 m som det forslås i forskrift. Virkeområdet i Innlandet har om lag samme andel med fulldyrket jord som overvintrer med plantedekke som det stilles kravet om i tidligere Viken. På tross av dette så har tidligere Viken med om lag 50 % av arealene i middels til stor erosjonsrisiko ett krav om 20 m med stubbåker i tillegg til 2 m mot vassdrag. For Innlandet med 99 % i liten erosjonsrisiko forslås det 60 m i tillegg til 2 m mot vassdrag.

Tiltaksalternativene bør være fordelt slik at man ikke trenger å forholde seg til både buffersone og ei sone med overvintrende plantedekke. Langs mange vassdrag, er det i dag en varig sone med naturlig vegetasjon og denne bredden er sjeldent like bred langs hele vassdraget. Slik kravene er lagt opp i forslaget, så skal du justere buffersone på fulldyrket mark og sonen med overvintrende plantedekke etter den naturlige vegetasjonssonens avstand til vassdraget. Dette gjør det vanskelig for gårdbrukerne å forholde seg til, samt vanskelig for oss i forvaltningen å forvalte.

Vi stiller spørsmål ved foreslåtte bredde på vegetasjon-/buffersone mot vassdrag, både sett opp mot kunnskapsgrunnlaget og de krav som er satt i tidligere Viken. Det er rart at avstandskravene i 2a (40 m) og 2b (60 m) er like uavhengig av om sona mot vassdraget er åpen åker eller naturlig vegetasjonssone. Hvis det eksempelvis er en naturlig vegetasjonssone mot vassdraget på 12 meter, synes vi det er rart at foretaket må ha en sone med overvintrende plantedekke på henholdsvis 28 eller 48 meter. Kunnskapsgrunnlaget viser at det er store forskjeller på jordtap og partikkelbundet

fosfor fra 2 m vegetasjonssone til 6 m grasdekt kantsone. En naturlig vegetasjonssone på 6m eller mer, antar vi gir et enda bedre resultat. For foretak med brede naturlige kantsoner synes vi at kravet om flere meter med overvintrende plantedekke i tillegg er noe ulogisk. Vi ønsker at Statsforvalteren tar en vurdering på hvor bred en naturlig vegetasjonssone bør være for å være god nok?

Med bakgrunn i at 64% av åkerarealet i Mjøsområdet allerede har overvintrende plantedekke, og at Innlandet har lavere erosjonsrisiko enn tidligere Viken har vi følgende forslag til miljøkrav:

Forslag til tiltak:

2a) Mot vassdrag skal det være minst 2 meter vegetasjonssone, i tillegg til minst 6 meters buffersoner. Der vegetasjonssonen er 8 meter eller mer, faller krav om buffersoner bort.

Statsforvalteren får gjerne vurdere om buffersonen bør være bredere. Hovedformålet vårt er en forenkling av tiltaket, for å unngå flere type soner og avstander. Bør det i tillegg ses på om dagens krav om to meters vegetasjonssone i forskrift om produksjonstilskudd er tilstrekkelig?

Forslag til tiltak:

2b) Mot vassdrag skal det være minst 2 meter vegetasjonssone, i tillegg til minst 20 - 30 meters sone med overvintrende plantedekke. I erosjonsutsatte dråg innenfor en avstand på 20 - 30 meter fra vassdrag skal det være grasdekt vannvei som er minst 6 meter bred.

Tiltak 3 – Grønnsaker, poteter og bær

I tiltak 3 må det presiseres at buffersonen ikke skal brukes som vendeteig. Da vil vi oppleve mange buffersoner med kjøreskader og virkningen med sonen er sterkt redusert.

Forslag til tekst:

Der det dyrkes grønnsaker, poteter og bær skal det mot vassdrag være minst 6 meters buffersoner inneværende år i tillegg til 2 meters vegetasjonssone. Buffersonen skal ikke brukes som vendeteig.

Såtidspunkt høstkorn/oljevekster og fangvekster

Areal som overvintrer med høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster, skal være direktesådd eller sådd etter lett høstharving senest 10. september.

Slik det står, kan det tolkes som at alt areal som foretaket har som overvintrer med høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster må være direktesådd eller sådd etter lett høstharving. Dette regner vi med at ikke er hensikten.

Det er brukt ulike såtidspunkt i forslaget til forskrift og kunnskapsgrunnlaget. I Innlandet er ikke vekstsesongen lik i de ulike regionene, så det å ha en dato som frist for når man skal så høstvekter, mener vi er unødvendig. Dette vil føre til begrensninger for noen, mens for andre er datoen i utgangspunktet for sen. I tillegg er det ulike anbefalinger i forhold til såtidspunkt for høstvetete, høstoljevekster og fangvekster. Formålet med høstsådde vekster må være at dette skal være godt etablert på høsten for å ha effekt. Derfor bør det i forskriften fjernes sådato og i stedet legges inn at det bør sikres en god etablering.

Forslag til tekst:

Arealer som overvintrer med høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster, innenfor områder omfattet av forskriftens §3.2, skal være direktesådd eller sådd etter lett høstharving. De høstsådde vekstene må såes på et tidspunkt som sikrer god etablering om høsten.

Jordarbeiding etter 1. april

De fleste gårdbrukere starter våronn når det er laglige forhold, så vi mener at fristen 1. mars som per i dag står i regionalt miljøtilskudd også kan gjelde i denne forskriften. Vi har gårdbrukere i våre områder som opptil flere ganger de senere årene har startet våronn før 1. april. Vi vil fremover få lengre vekstsesonger. Vi synes derfor at det er bedre å ha en dato vi vet at ingen har startet med våronn slik at vi slipper å gi dispensasjon, som er unødvendig byråkrati.

Vi takker for at vi fikk utsatt frist og håper innspillene våre vil være nyttige i utarbeidelsen av forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket i Innlandet.

Med vennlig hilsen Hedmarken landbrukskontor, landbrukskontoret i Ringsaker og miljøavdelingene i Hamar, Løten og Stange.

Med hilsen

Dag Snorre Andersson
Landbrukssjef
Hedmarken landbrukskontor

Stein Inge Wien
Landbrukssjef
Landbrukskontoret i Ringsaker

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Svar på denne henvendelsen kan sendes sikkert gjennom [Edialog](#) vis til sak: 24/3451

Kopi til: Ringsaker kommune